

University of Groningen

Sexuele doding; Theoretische overwegingen en een empirische exploratie.

Hoekstra, Renze Cornelis

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

1969

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Hoekstra, R. C. (1969). *Sexuele doding; Theoretische overwegingen en een empirische exploratie*. s.n.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

SAMENVATTING

In hoofdstuk I van deze studie over sexuele doding definieerden wij doding als een zodanige bejegening, dat de dood erop volgt. Onder sexuele doding verstaan wij dan die doding, waarbij bewuste en/of onbewuste fantasieën, gevoelens, sensaties en/of verschijnselen tot de sexuele sfeer behorend, een belangrijke rol hebben gespeeld.

In hoofdstuk II werd een poging tot een eigen classificatie van sexuele doding gedaan, waarbij vier categorieën werden opgesteld. Het overwegende motief voor de benadering van het slachtoffer werd als criterium voor de classificatie genomen.

1. het overwegende motief voor de benadering van het slachtoffer is van sexuele aard en leidt, in eerste instantie niet bewust gewild, tot een (sexuele) doding;
2. het overwegende motief voor de benadering van het slachtoffer is van sadistische aard en leidt, in eerste instantie niet bewust gewild, tot een (sexuele) doding;
3. het overwegende motief voor de benadering van het slachtoffer is lustbevrediging, waartoe het doden van het slachtoffer een impliciete voorwaarde is;
4. het overwegende motief voor de benadering van het slachtoffer is het doden van het slachtoffer uit woede en wraak over het niet meer beschikbaar zijn als sexuele partner;
5. het overwegende motief voor de benadering van het slachtoffer is de gewelddadige „oplossing” van een driehoeksverhouding, waarin de in de steek latende partner de in de steek gelaten partner doodt.

In hoofdstuk III werden sexualiteit en agressie vanuit ethologisch standpunt benaderd en dit leverde de volgende conclusies op:

1. Agressief en sexueel gedrag hangen nauw met elkaar samen; een agressieve benadering kan door fijne modificaties in de ge-

drags-interactie van beide partners veranderd worden in een sexuele benaderingswijze en omgekeerd.

2. Stoornissen in de vroege sociale relatie veroorzaken stoornissen in de sociale gedragspatronen, vooral ook in het sexuele gedrag, die in vroeg-infantiele patronen gefixeerd raken.
3. Bij geïsoleerd opgegroeide dieren nemen bij sexuele toenaderingspogingen agressieve gedragswijzen toe, waarbij gevaar van doding reël aanwezig is.

In het kort wordt ingegaan op de pro's en contra's betreffende de extrapolatie van deze gegevens naar het menselijk vlak.

In hoofdstuk IV werden de themata van sexualiteit en agressie en hun onderlinge samenhang bekeken vanuit psychoanalytische standpunten.

Allereerst werden klassiek psychoanalytische standpunten en hun hedendaagse uitwerking nader beschouwd, waarbij in het kort de stadia van de libidineuze ontwikkeling werden besproken.

Agressie en sexualiteit en hun emotionele belevingswijze, haat en liefde, werden gezien als samenhangend met afzonderlijke drijfkrachten, die echter nimmer geïsoleerd tot uiting komen en ook niet geïsoleerd zijn te beschrijven. Mogelijk kan een beschrijving van de ontwikkelingsfasen in termen van gedragsobservatie, zoals in de ethologie gebruikelijk, nieuwe perspectieven openen. Op het probleem van fusie en defusie, menging en ontmenging van deze drijfkrachten, werd nader ingegaan.

In verband met het thema sexuele doding werd nader ingegaan op het concept van Melanie Klein betreffende de projectieve identificatie.

Vanuit adaptatieve gezichtspunten werd ingegaan op het werk van Karl Menninger betreffende de „orders of stress-adaptation”.

In hoofdstuk V werd Frederic Wertham's concept van de catathyme crisis besproken, dat nu in de Angelsaksische literatuur zeer bekend is, ten onzent nauwelijks. De catathyme crisis is een toestand van extreme stress, ontstaan tengevolge van de reactivatie van een latente conflictsituatie door een psychotrauma; door middel van een gewelddadige handeling wordt een oplossing gezocht voor het diep emotionele conflict, waarvan de ware aard voor het bewustzijn verborgen blijft.

Het lijkt voor de forensische psychiatrie van groot belang, zo-

wel voor de diagnostiek als voor de mogelijkheid van therapie, prognose en preventie. De analogie en het verschil met de psychogene desintegratie-toestand werd nader besproken, waarbij de hypothese werd opgesteld dat de catathyme crisis kan dienen als een afweer tegen een dreigende psychogene psychose.

In hoofdstuk VI werd het diagnostisch profiel van Anna Freud voor volwassenen besproken en er werd hiervan een vertaling gegeven. Het profiel werd bij ons onderzoek (hoofdstuk IX) met enige kleine modificaties, veroorzaakt door de aard van ons patientenmateriaal, gebruikt.

Toevoegingen ontstonden door opname van de gegevens betreffende het lichamelijk, - neurologisch, - electro-encephalografisch, - en psychologisch onderzoek. Aan de methodologische bezwaren tegen het gebruik van het diagnostisch profiel, het ontbrekende onderzoek naar de validiteit van de gebruikte begrippen, de "interjudge reliability" en de consistentie van het oordeel, werd aandacht geschonken.

In hoofdstuk VII werden de classificatie-schemata van seksuele moorden van Nass, Berg en Revitch besproken.

In hoofdstuk VIII werd de opzet van ons onderzoek besproken. Uitgegaan werd van het feitenmateriaal van een zevental patienten, die een seksuele doding hebben begaan en van één die een parricide pleegde. Deze patienten verblijven in de Dr. S. van Mesdag Inrichting te Groningen.

De patienten zijn de schrijver allen persoonlijk bekend in zijn functie van afdelingspsychiater of psychotherapeut aan bovengenoemde inrichting. Op medisch-ethische en andere gronden werd van een hernieuwd psychiatrisch onderzoek afgezien. De bronnen van het feitenmateriaal werden nauwkeurig aangegeven.

In hoofdstuk IX werden de bovengenoemde acht patienten besproken.

Het feitenmateriaal werd geplaatst in het enigszins gemodificeerde en uitgebreide diagnostische profiel voor volwassenen van Anna Freud. Bij alle gevallen werd getracht de seksuele doding en de parricide onder te brengen in de classificatie-schemata voor seksuele dodingen van Nass, Berg, Revitch en de schrijver. De analogie en het verschil tussen een seksuele doding en een parricide werd besproken.

In hoofdstuk X werden de gegevens van het onderzochte patiëntenmateriaal, allen mannen, opnieuw gerangschikt. De beschreven bedrivers van een sexuele doding kunnen omschreven worden als mensen met een normale of superieure intelligentie, zonder aantoonbare organisch-cerebrale stoornissen, die een sterke stoornis in hun persoonlijkheidsontwikkeling tonen, met sterke fixatiepunten in de prae-genitale fasen. Uitingen van deze stoornissen zagen we ondermeer in de negatieve werkstoornissen, het onvermogen tot het aangaan van bestendige, volwaardige object-relaties, de deficiënte partnerkeuze in sexualibus, insufficiënte-gevoelens betreffende eigen sexuele potentie en de sexuele uitingen zelf.

Bij meerderen was een defect in het ego-apparaat (psychotische kern) en de ego-functies (gestoorde realiteitstoetsing) aantoonbaar.

De veronderstelling, dat voor het ego-defect een stoornis in de primair narcistische fase aansprakelijk is, kon door een tekort aan betrouwbaar hetero-anamnestic materiaal, niet worden bevestigd.

In de toetsing van theorie en praktijk wordt opnieuw op de analogie en het verschil tussen de catathyme crisis en de psychogene psychose ingegaan, temeer noodzakelijk daar enkele patienten, die een sexuele doding in een catathyme crisis begingen, voordien een psychotische fase hadden doorgemaakt. Met nadruk wordt er nog eens op gewezen, dat de catathyme crisis kan dienen als een afweer van een dreigende psychogene psychose.

In het beschikbare feitenmateriaal is de diagnose psychogene psychose niet rechtstreeks gesteld; wel zijn er meerdere aanwijzingen dat deze diagnose zeker in aanmerking kwam, echter door de toenmalige onderzoekers niet werd overwogen.

Zowel bij de psychogene psychose als bij de catathyme crisis wordt door een psychotrauma een latente conflictsituatie samenhangend met de persoonlijkheidsstructuur gereactiveerd, waardoor een ernstige stress-situatie ontstaat.

Aan beide ligt ten grondslag het niet kunnen worden bevredigd, het zich niet bevredigd voelen, het zich niet adequaat kunnen aanpassen in de actuele volwassen situatie. Beide op grond van een niet voldoende doorgewerkte infantiele situatie, waarbij het leerproces in de sensitieve fase betreffende het omgaan met de agressie en de sexualiteit in het micro-sociale milieu (gezin), niet aadequaat heeft plaats gehad.

Het leren omgaan met agressieve en seksuele impulsen in de ouder-kind relatie in een open, maar toch warm-beschuttend milieu (nest-warmte) is niet tot stand gekomen. De patienten, die een catathyme crisis doorgemaakt hebben, lijken over het algemeen ernstiger en vroeger, meer in de prae-genitale phase gestoord, dan de patienten die alleen een psychogene psychose hebben doorgemaakt. Het meegemaakt hebben van open ouderlijk geweld in de infantiele phase lijkt een belangrijke factor, waardoor het proces in de richting van een catathyme crisis verloopt.

Agressieremming in het ouderlijk milieu komt meer bij patienten met een psychogene psychose voor. Indien bij de betrokken persoonlijkheidsstructuur in een psychogene psychose en de behandeling daarvan, te weinig reïntegratie op een hoger niveau wordt bereikt, dan kan bij een nieuw psychotrauma een catathyme crisis ontstaan.

Het centraal-klinische phenomeen bij beide aandoeningen is de bewustzijnsstoornis. Bij de catathyme crisis zeer kort verlopend - de vlaag van waanzin - bij de psychogene psychose van langere duur. Deze laatste gaat vergezeld van desintegratie-verschijnselen, die zich uiten op het logische, verbale, visuele en auditieve vlak.

SUMMARY

In Chapter I of this study about sexual killing, we defined killing as such behaviour towards others, that death follows. With sexual killing we mean that kind of killing, whereby conscious and/or unconscious fantasies, feelings, sensations and/or phenomena, belonging to the sexual sphere, have played an important rôle.

In Chapter II an attempt has been made to construct a new classification of sexual killing consisting of five categories. As criterium of classification was used "the preponderative motive for approaching the victim".

1. the preponderative motive for approaching the victim is of sexual origin, and leads - primarily not consciously desired, to a (sexual) killing;
2. the preponderative motive for approaching the victim is of a sadistical kind, and leads - primarily not consciously desired - to a (sexual) killing;
3. the preponderative motive for approaching the victim is to satisfy lust. The killing of the victim is an implicit condition to obtain this lust.
4. the preponderative motive for approaching is killing for anger and vengeance for the later victim being no longer available as a sexual partner;
5. the preponderative motive for approaching the victim is to "solve" violently a three-cornered affair, in which the deserted partner is the victim of the deserting partner.

In Chapter III sexuality and aggression were considered from an ethological point of view and the following conclusions were obtained:

1. Aggressive and sexual behaviour are closely related. By slight modifications in the interactions of behaviour of both partners an aggressive approach can be changed into a sexual one and vice versa;
2. Disturbances in the early social relations cause disturbances in

the social behaviour patterns (especially in sexual behaviour) which get fixed in early infantile patterns;

3. The sexual approach-behaviour of animals, grown-up in isolation, can include increasing aggressive behaviour to a degree that killing becomes a real possibility.

Briefly is got into the pro's and con's concerning the extrapolation of these data to the human level.

In Chapter IV the themata of sexuality and aggression and their mutual connection were more closely regarded from psychoanalytical points of view. At first, classical psychoanalytical points of view and their contemporary elaborations were regarded, where to was added a short outline of the stages of libidinous development.

Aggression and sexuality and their emotional equivalences hate and love were seen as being related to separate driving forces, which are however never expressed in isolation and not to be described separately. Probably a description of the phases of development in terms of observation of behaviour, as ethologists do, can give us new perspectives.

The problem of fusion and defusion of these driving forces was treated. Secondly in connection with the theme sexual killing the concept of Melanie Klein concerning projective identification was given attention. Thirdly from adaptative points of view Karl Menningers papers about the "orders of stress adaptation" was considered.

In Chapter V Frederic Wertham's concept of the catathymic crisis was discussed, a concept very well known in Anglo-Saxon literature, in Holland hardly known at all. The catathymic crisis is a condition of extreme stress, originated as a consequence of reactivation of a latent conflict situation caused by a psychotrauma; by means of an act of violence a "solution" is being searched to cope with the deep emotional conflict of which the true nature is hidden to consciousness. This concept seems extremely important to forensic psychiatry for diagnostic reasons as well as for the possibility of therapy, prognosis and prevention. Analogy and difference with the psychogenic psychosis was discussed, whereby a hypothesis was set up, that the catathymic crisis can serve as a defence against an imminent psychogenic psychosis.

In Chapter VI Anna Freud's diagnostic profile for adults was discussed; a translation in Dutch was given. The profile has been

used in our exploration with some slight modifications caused by the special circumstances of our patients. Some relevant parts were added: data concerning physical, neurological - electro-encephalographical and psychological examinations. The methodological objections against the use of the diagnostic profile, the missing of research of construct-validity, interjudge reliability and consistency of judgement, were given attention.

In Chapter VII classification schemes on sexual killing made by Nass, Berg and Revitch were discussed.

In Chapter VIII the intention of our exploration was discussed. Starting point was the body of facts of seven patients that committed a sexual killing and one that committed a parricide. These patients are now resident in the dr. S. van Mesdag-Institution in Groningen.

The author knows all of these patients personally in his function of ward-psychiatrist or psycho-therapist in this Institution. For medical-ethical and other reasons a new psychiatric examination was renounced. The sources of the data have been written down accurately.

In Chapter IX seven patients were discussed that have committed a sexual killing and one that committed a parricide. The data have been placed in a somewhat modified and amplified diagnostic profile. In each case it was tried to classify the sexual killings and the parricide in the classification schemes for sexual killings, made by Nass, Berg, Revitch and the author. Analogy and difference of sexual killing and parricide was discussed.

In Chapter X the data of the material of the examined patients were classified anew. The seven committers of sexual killings - all men - can be described as people with normal or superior intelligence without demonstrable organic-cerebral disturbances, showing a severe disturbance in personality development with strong points of fixation in pre-genital phases. These disturbances expressed themselves among other things in negative functioning in the job-situation, the inability of attaining stable, mature object-relations, deficient choice of partners in sexualibus, feelings of insufficiency concerning own sexual potency and in the sexual conduct itself. Most of them show a defect in the ego-apparatus (psychotic core) and ego-functions (disturbed reality-testing). The supposition that

a disturbance in the primary narcissistic phase is responsible for the ego-defect could not be affirmed because of a shortage of reliable hetero-anamnestic material. In testing theory and practice anew, the analogy and difference between the catathymic crisis and psychogenic psychosis is being discussed; the more necessary because of the fact that some patients, that committed a sexual killing in a catathymic crisis had first gone through a psychotic phase; the supposition that the catathymic crisis serves as a defence against new imminent psychogenic psychosis, is stressed again.

In the available data the psychogenic psychosis has not been diagnosed as such, but there are several indications that this diagnosis certainly should have received consideration; which was however not considered by the examiners of that time.

Both in the psychogenic psychosis and in the catathymic crisis a latent conflict situation connected to the personality structure is reactivated by a psychotrauma, causing a severe situation of stress.

With both of them underlies the impossibility of being gratified, the feeling of dissatisfaction, of not being able to adapt oneself to the actual adult situation. Both on grounds of an insufficiently assimilated infantile situation, whereby the process of learning in the sensitive phase concerning the dealing with aggression and sexuality in the micro-sexual environment (the family) has not been taken place adequately. Learning to deal with aggressive and sexual impulses in parent-child relation has developed deficiently.

Patients that have gone through a catathymic crisis, in the whole tend to be more severely disturbed and in an earlier, more pre-genital phase than patients that solely went through a psychogenic psychosis. Having been present at openly parental violence while being in the infantile phase, seems to be an important factor because of which the process develops towards a catathymic crisis. Inhibition of aggression in parental environment more often occurs with patients with a psychogenic psychosis.

If a person after a psychogenic psychosis and its treatment, attain too little reintegration at a higher level, a new psychotrauma can cause a catathymic crisis. The central clinical phenomenon of both affections is a disturbance of consciousness. Of short duration with the catathymic crisis - a fit of insanity - of longer duration with the psychogenic psychosis; the latter contingent to symptoms of desintegration on the logical, - verbal, - visual and auditive areas.